

Datum: 30. 1. 2025

PROJEKTNA NALOGA

Opravljanje dejavnosti zatočišča za živali prosto živečih vrst

I. Izhodišča in pravne podlage za izvedbo naloge

Pomoč živalim, ki same niso sposobne preživeti v naravi in njihovo začasno oskrbovanje v zatočišču z namenom, da se jih po oskrbi ponovno vrne v naravo oz. z namenom, da se omogoči izvajanje določb o zadrževanju živali v ujetništvu in trgovini z živalmi, sodi med ukrepe in naloge ohranjanja biotske raznovrstnosti, ki so pomemben del sistema splošnega varstva živalskih vrst.

Pravna osnova za delovanje zatočišča za živali prosto živečih vrst je Uredba o zatočišču za živali prosto živečih vrst (Uradni list RS, št. 98/02, 46/04, 39/08), ki določa način varstva prosto živečih vrst v zatočišču za živali prosto živečih vrst, naloge varstva živali v zatočišču, postopek izbire usposobljene osebe za izvajanje nalog varstva v zatočišču, s pogoji in načinom financiranja varstva živali v zatočišču ter nadzorom.

Ostala zakonodaja, ki jo je potrebno upoštevati: Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04-ZON-UPB2, 61/06-ZDru-1, 32/08-OdlUS, 8/10-ZSKZ-B, 46/14, 21/18-ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22-ZDeb, 105/22-ZZNŠPP, 18/23_ZDU-10 in 97/25), Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08-odlUS, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14, 64/16 in 62/19), Odredba o bivalnih razmerah in oskrbi živali prosto živečih vrst v ujetništvu (Uradni list RS, št. 90/01 in 46/14-ZON-C), Konvencija o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (Zakon o ratifikaciji konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami, spremembe konvencije ter dodatkov I, II, III in IV h konvenciji, Uradni list RS, MP, št. 31/99), Uredba o ravnanju in načinih varstva pri trgovini z živalskimi in rastlinskimi vrstami (Uradni list RS, št. 39/08, 106/10, 78/12 in 58/17; v nadaljnjem besedilu: Uredba o trgovini), Uredba Sveta št. 338/97/ES z dne 9. decembra 1996 o varstvu prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst z zakonsko ureditvijo trgovine z njimi z vsemi spremembami (UL L 061; v nadaljnjem besedilu: Uredba Sveta 338/97) z vsemi spremembami ter Uredba Komisije št. 865/06 z dne 4. maja 2006 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 338/97 o varstvu prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst z zakonsko ureditvijo trgovine z njimi (UL L 166; v nadaljnjem besedilu: Uredba Komisije 865/06) z vsemi spremembami.

II. Cilj in namen

Zatočišče za živali prosto živečih vrst je prostor namenjen za varstvo živali prosto živečih vrst v naslednjih primerih:

- a) Bolne in ranjene živali ter zapuščene mladiče, ki sami še niso sposobni preživeti v naravi, in so odvzeti iz narave, ker se predvideva, da bodo po veterinarski oskrbi in začasni oskrbi sposobni za življenje v naravi. Če se ob sprejemu v zatočišče oziroma na mestu najdbe živali strokovno ugotovi, da gre za napačno presojo, se žival pusti v naravi. Žival, ki je telesno ali vedenjsko tako prizadeta, da ni realnih možnosti, da po veterinarski oskrbi in začasni oskrbi pridobi sposobnost za življenje v naravi, se takoj oziroma v čim krajšem času usmrti na strokoven način.
- b) Živali, za katere je carinski organ ali inšpektor odredil zaseg na podlagi zakona, ki ureja ohranjanje narave, zakona, ki ureja zaščito živali in zakona, ki ureja lovstvo, ter na njihovi podlagi izdanih predpisov.
- c) Živali, ki so bile odvzete zaradi kršitev določil Konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami in uredb Evropske unije, ki urejajo trgovino z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami ter kršitev drugih mednarodnih sporazumov, ki urejajo trgovino z ogroženimi prosto živečimi vrstami.

Vsakdo, ki želi pomagati živali, lahko iz narave odvzame ali ujame žival prosto živeče vrste pod pogojem, da se jo kasneje vrne v naravo živo, zdravo in brez oznake (obroček, značka radijski oddajnik) in na način, določen s predpisom Uredba o zatočišču za živali prosto živečih vrst. Takšno žival je treba oddati v zatočišče.

Vendar je treba pri tem upoštevati strokovni vidik pri zdravljenju in oskrbi živali v zatočišču za živali prosto živečih vrst, za razliko od zavetišča za gojene in rejne živali, treba poudariti tudi funkcijo in pomen prosto živečih živali za naravo. Živali prosto živečih vrst so del narave, v kateri veljajo naravne zakonitosti in v kateri je vsak osebek podvržen borbi za obstanek oziroma naravni selekciji. Žival, ki je ranjena, drugače poškodovana, bolna ali zapuščena, je v naravi prednostni plen plenilcev oziroma hrana razkrojevalcem. Takšna žival, odvzeta iz narave, je za naravni sistem izgubljena. Pomembno je tudi dejstvo, da se živali le izjemoma po izpustitvi iz ujetništva uspešno vključijo nazaj v naravo. Živali prosto živečih vrst imajo mesto v naravi, zato je trajno zadrževanje telesno ali vedenjsko prizadetih živali v ujetništvu, kjer življenjske razmere tudi niso nikoli enakovredne tistim v naravi, strokovno neutemeljeno.

Hkrati je treba upoštevati tudi etični vidik, ki v človeku, ki naleti na živo bitje, potrebno pomoči, vzbudi moralno obveznost, da pomaga. Zato mora biti v izjemnih primerih, ko je to tudi strokovno potrjeno s strani veterinarja, omogočena oskrba poškodovanih živali.

III. Vsebina naloge

A) Vrste zatočišča za prosto živeče živali so:

Zatočišče mora biti urejeno tako, da sprejme vse vrste živali in sicer:

- a) zatočišče za velike sesalce
- b) zatočišče za ptice
- c) zatočišče za male terestrične živali (male sesalce, plazilce, dvoživke, nevretenčarje)
- d) zatočišče za vodne živali (ribe, rake, mehkužce in druge vodne živali)

B) Dejavnosti in obveznosti zatočišča za živali prosto živečih vrst

Izvajalec nalog zatočišča je obvezan upoštevati predpise s področja ohranjanja narave, veterinarstva, zaščite živali, Uredbo o zatočišču za živali prosto živečih vrst, pogodbo o izvajanju nalog zatočišča in usmeritve Komisije za zatočišče.

Izvajalec nalog zatočišča lahko na podlagi te uredbe odvzame iz narave, zadržuje v ujetništvu, spusti v naravo ali usmrti žival zavarovane vrste pridobljene na način iz 6. člena Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah.

Dejavnosti in obveznosti zatočišča za živali prosto živečih vrst so:

- sprejem živali v zatočišče,
- prevoz živali z ustreznim prevoznim sredstvom in ustrezno oskrbo,
- namestitev živali v prostor z ustreznimi bivalnimi razmerami,
- ustrezna oskrba živali,
- veterinarska oskrba živali,
- odpustitev živali iz zatočišča oziroma njena usmrtitev in
- vodenje podatkov o živalih.

a) Sprejem živali v zatočišče

Oskrba bolnih in ranjenih živali ter zapuščenih mladičev, ki sami še niso sposobni preživeti v naravi, in so odvzeti iz narave, ker se predvideva, da bodo po začasni oskrbi v zatočišču sposobni za življenje v naravi, je odvisna od vrste živali in zdravstvenega stanja, ob katerem se je žival nahajala ob sprejemu v zatočišče, vendar ne sme trajati več kot tri mesece.

Trajanje oskrbe živali, za katere je carinski organ ali inšpektor odredil odvzem na podlagi zakona o ohranjanju narave ali zakona o zaščiti živali ter na njuni podlagi izdanih predpisov in živali, ki so bile odvzete zaradi kršitve določil Konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami ter Uredba Sveta 338/97 in Uredba Komisije 865/06, je odvisna od dokončne odločbe o odvzemu živali in odločitve pristojnega upravnega organa glede ravnanja z zaseženimi ali odvzetimi osebkami v skladu z določbami Uredbe o trgovini.

b) Prevoz živali

V okviru izvajanja nalog zatočišča se zagotovi ustrezen prevoz živali iz zatočišča. Prevoz v zatočišče praviloma zagotovi oseba, ki najde žival. Za prevoz velikih sesalcev, velikih ptičev in človeku nevarnih živali ter v drugih primerih, ko je to potrebno zaradi slabega zdravstvenega stanja živali, ali na podlagi zahteve organa, ki je odredil zaseg ali zaplembo, poskrbi izvajalec nalog zatočišča.

c) Namestitev in oskrba živali

Živalim, ki so sprejete v zatočišče se po potrebi nudi veterinarsko oskrbo, zagotovi se namestitev v prostor z ustreznimi bivalnimi razmerami (Odredba o bivalnih razmerah in oskrbi živali prosto živečih vrst v ujetništvu), pri čemer se pri velikosti prostora lahko upošteva trenutno zdravstveno stanje živali in ustrezno oskrbo. V zatočišču mora biti urejen karantenski prostor v skladu s predpisi s področja veterinarstva. Živali je potrebno namestiti tako, da jim je onemogočeno razmnoževanje. Živali domorodnih vrst, ki so bile odvzete iz narave, se namesti in oskrbuje tako, da jim je onemogočeno navajanje na človeka ali domače živali.

d) Odpustitev živali iz zatočišča

Po preteku začasne oskrbe bolnih in ranjenih živali ter zapuščenih mladičev, ki sami še niso sposobni preživeti v naravi ter živali, za katere je carinski organ ali inšpektor odredil zaseg na podlagi zakona, ki ureja ohranjanje narave, zakona, ki ureja zaščito živali in zakona, ki ureja lovstvo, ter na njihovi podlagi izdanih predpisov, se le-te odstrani iz zatočišča. Način odstranitve teh živali iz zatočišča je prepuščen strokovni presoji izvajalca nalog zatočišča.

Načini odstranitve živali iz zatočišča po strokovni presoji izvajalca nalog zatočišča so naslednji:

- izpustev v naravo, če je žival pridobila sposobnost za življenje v naravi
To je obvezni prednostni način odstranitve iz zatočišča za živali domorodnih vrst. Žival se vrne v naravo takoj ko je to mogoče. Praviloma se jo vrne na mesto, kjer je bila odvzeta iz narave oziroma v ustrezen življenjski prostor, vendar le v ekosistem, v katerem je vrsta ali podvrsta domorodna.
- ali odda v drug ustrezen prostor v ujetništvu
Žival, ki ni sposobna za življenje v naravi, se lahko odda fizični ali pravni osebi, ki izkaže, da zanjo lahko zagotovi ustrezno oskrbo in ustrezne bivalne razmere. Oddaja živali se izvede na podlagi obvestila javnosti o živali, ki se namerava oddati iz zatočišča v oskrbo fizični ali pravni osebi. Ta bo oskrbovala žival na lastne stroške, pred prevzemom pa mora zatočišču plačati tudi stroške označitve živali in morebitno sterilizacijo. Če je žival, ki se oddaja iz zatočišča, zavarovana na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave, si mora fizična ali pravna oseba pred prevzemom živali v oskrbo pridobiti dovoljenje za zadrževanje zavarovane živali v ujetništvu, skladno s predpisi s področja ohranjanja narave.
- ali usmrti na predpisan način
Žival za katero se ugotovi, da je njeno telesno ali vedenjsko stanje takšno, da po nepotrebnem trpi, da je ni bilo mogoče spustiti v naravo ali da zanjo ni bilo mogoče najti drugega ustreznega prostora v ujetništvu, se usmrti na predpisan način.

O odstranitvi živali iz zatočišča, ki je bila začasno sprejeta v zatočišče zaradi kršitev določil konvencije CITES ali Uredbe Sveta 338/97 odloča upravni organ pristojen za izvajanje konvencije CITES in Uredbe Sveta 338/97 ter na njeni podlagi sprejetimi uredbami Evropske komisije (Ministrstvo za naravne vire in prostor). Ravnanje z zaseženo ali odvzeto živaljo v tem primeru poteka v skladu s členi od 30. do 35. Uredbe o trgovini.

e) Vodenje podatkov o živalih v zatočišču in poročanje

Izvajalec nalog zatočišča vodi o živalih v zatočišču evidenco z naslednjimi podatki:

- znanstveno in domače ime živali;
- biološke in druge značilnosti živali, če so ugotovljive (npr.:starost, spol);
- kraj odvzema iz narave in razlogi za odvzem;
- kraj zasega oziroma odvzema in razlogi zato, številka odločbe;
- datum sprejema v zatočišče;
- zdravstveno stanje živali ob sprejemu;
- ravnanje z živaljo v zatočišču, oskrba;
- način odstranitve iz zatočišča z utemeljitvijo.

Izvajalec nalog zatočišča mora najkasneje do 10. dne v mesecu o izvedenih nalogah zatočišča v preteklem mesecu posredovati poročilo Ministrstvu za naravne vire in prostor. Poročilo mora vsebovati vse podatke o živalih iz evidence.

O izvajanju nalog zatočišča mora izvajalec vsake tri mesece poročati Komisiji za zatočišče, ki bo imenovana s sklepom Ministrstva za naravne vire in prostor. Poročilo mora vsebovati zlasti podatke o številu in vrstah sprejetih živali, poteku začasne oskrbe in o aktivnostih v zvezi z odstranitvijo živali iz zatočišča.

O izvajanju vsebinskih in finančnih nalog zatočišča izvajalec najkasneje do 1. marca posreduje Ministrstvu za naravne vire in prostor letno poročilo o izvedenih nalogah v preteklem letu. Poročilo mora vsebovati najmanj podatke o živalih iz evidence.

Vsa poročila morajo biti predana v digitalni obliki, tabele in podatki iz grafov v programu Microsoft Excel, ostala poročila v programu Microsoft Word.

IV. Pogoji za izvajanje nalog zatočišča:

Pogoji, ki jih mora izpolnjevati izvajalec nalog zatočišča so naslednji:

- a) Osebe, ki se ukvarjajo z živalmi, morajo biti strokovno ustrezno usposobljene:
 - fizična oseba mora imeti visoko izobrazbo biološke ali veterinarske ali druge ustrezne naravoslovne smeri in izkušnje z oskrbovanjem živali prosto živečih vrst v ujetništvu;
 - pravna oseba je strokovno usposobljena, kadar vsaj eden od zaposlenih izpolnjuje pogoje za fizično osebo.
- b) Zagotovljena mora biti strokovna veterinarska oskrba živali:
 - fizična oseba mora imeti visoko izobrazbo veterinarske smeri, pravna oseba izpolnjuje pogoje za veterinarsko oskrbo kadar ima vsaj eden od zaposlenih visoko izobrazbo veterinarske smeri oziroma je pogodbeno zagotovljena strokovna veterinarska oskrba.
- c) V času veljavnosti pogodbe morajo biti zagotovljeni ustrezni bivalni prostori:
 - kletke, ograde, terariji in drugi podobni prostori, ki so urejeni za vse vrste zatočišč: za velike sesalce, za ptice, za male terestrične živali, za vodne živali,
 - celoten zunanji prostor zatočišča mora biti ograjen, z namenom preprečitve pobega živali in vdora zunanjih škodljivih vplivov,
 - karantenski prostor,
 - letalnica za ptice.
- d) Zagotovljen ustrezen prevoz živali:
 - potrebno je ustrezno prevozno sredstvo za prevoz živali v skladu s predpisi,
- e) Zagotovljeno javno delovanje zatočišča:
 - treba je zagotoviti telefonsko številko zatočišča, ki bo dostopna javnosti,
 - informacije o opravljenem delu zatočišča se morajo javnosti zagotoviti z objavo letnih poročil o delovanju zatočišča na spletni strani zatočišča in Ministrstva za naravne vire in prostor,
 - javnost delovanja zatočišča se zagotovi tudi z objavami obvestil o oddaji živali iz zatočišča,

Pripravila:
Mateja Blažič